

material- och teknikstudier och inte minst studier av föremålen i sig som tillsammans ger en djupare kunskap om det stora föremålsbestånd som våra museer förvaltar.

En utförlig engelsk sammanfattning för varje avsnitt och ett person- och fabriksregister, som enbart anger sidhänvisning till de ställen i boken där olika namn nämnes, avslutar boken. Det hade varit önskvärt att man här samlat presenterade fakta om de olika fodralmakare i Stockholm, övriga städer och på landsbygden som forskningsarbetet fått fram. Detta särskilt som den svenska urfodraltillverkningen, som Bengt Nyström skriver i förordet, inte tidigare i nämndvärd utsträckning uppmärksammats av forskarna. Sådana förteckningar är kanske främst av intresse för fackfolk inom museerna, för samlare och antikvitetshandlare, men boken hade därmed bättre kunnat fungera som handbok. Dess styrka, särskilt i förhållande till en bredare läsekrets, är det kulturhistoriska anslaget. Vad man osökt får i tankarna är Barbro Åstrands breda kulturhistoriska presentation av tidemätning och ur och urfodral ur Kulturens rika samlingar i den 1980 utgivna boken *Gamla ur*, som för länge sedan sålts slut från förlaget. Tidsfodral kommer säkert att röna samma uppskattning.

Eva Kjerström Sjölin, Malmö

Jonas Sima: *Sagan Snoddas – Sverige i oskuldens tid*. Carlsson Bokförlag, Stockholm 1996. 398 s., ill. ISBN 91-7203-150-6.

Lördagskvällen den 26 januari 1952 sjunger Gösta Nordgren "Flottarkärlek" för svenska folket i det populära radioprogrammet Karusellen där Lennart Hyland är programledare. Sportjournalisten Torsten Adenby, kollega och gammal vän, har tidigare hört den skönsjungande 26-åringen och är den som tipsar Hyland. Han är ju ändå i Stockholm med Bollnäs GIF för en match mot Hammarby i bandyallsvenskan, så varför inte plocka in grabben i programmet. Under kvällen blir bandyspelaren från Hälsingland Snoddas med hela svenska folket. Succén är total. Epitetet stjärna över en natt kan inte vara mer träffande. När Hyland direkt efter sändningen går upp till kontrollrummet har skivbolag hört av sig. Vid bandylagets hotell har journalister, branschfolk och de första fansen redan samlats och dagen efter görs den första skivinspelningen av "Flot-

tarkärlek". Adenby uppmanades av Hyland att "ta hand om grabben", vilket han också gör som manager. Detta blir upptakten till en av de brokigaste och färgstarkaste karriärerna någonsin i svenskt artist- och musikliv.

Det är denna levnadsbana som författaren, filmaren och journalisten Jonas Sima försökt fånga i sin bok *Sagan Snoddas – Sverige i oskuldens tid*. Genom att låta en mycket stor mängd personer, som på olika sätt varit en del av Snoddas liv och karriär, komma till tals tecknas på ett förträffligt sätt en bit svensk historia. En iögonenfallande grundlighet och stor mängd faktauppgifter ger berättelsen ytterligare bärkraft. Skilda och ibland motsatta beskrivningar av Snoddas balanseras på ett trovärdigt sätt mot varandra, utan slagsida vare sig åt ena eller andra hållet. Förf. tar inte parti eller ger någon person tolkningsföreträde. Det är dock ett mycket personligt färgat porträtt som ges av Snoddas. Dels genom alla som berättar, dels genom förf.s personliga förhållande till fenomenet Snoddas. Bl.a. beskriver han på ett ömsint sätt sina föräldrars och mor- och farföräldrars kärlek till Snoddas musik, de associationer och känslor den frambringade.

Boken handlar inte enbart om Snoddas och människorna kring honom, utan är i lika hög grad en betraktelse av samtiden. Genom att följa Snoddas karriär speglas en mängd aspekter av samtidens Sverige, men samtidigt förespeglas både förlängningen in i framtiden samt historien och dess konsekvenser för nutiden. I början på 1950-talet håller Sverige på att förändras, inte minst genom flyttlassen från landsbygden till städerna. I denna brytningstid dyker Snoddas upp och sjunger om det gamla invanda och trygga som väcker minnen om ett annat Sverige än det "moderna" som håller på att byggas i en rasande fart.

Boken är uppdelad i tre huvudkapitel. I "Första akten" diskuteras just brytningstidens förändrade samhällsvillkor, något som sedan implicit genomsyrar boken. Snoddas invecklade familjeförhållanden tas också upp, bl.a. pendlingen mellan olika föräldrahem och känslan av att inte ha något riktigt hem. "Mellanakt" tar upp de framgångsrika turnésomrarna i början på 1950-talet, då Snoddas raderar ut det ena folkparksrekordet efter det andra (många av dem står sig faktiskt än idag). Personen Snoddas beskrivs ingående, framförallt av hans barndomskamrater, dragspelare och andra som på ena eller andra sättet kom i kontakt med honom. Fiske, bandy och att sjunga är de tre saker som var viktiga i Snoddas liv (i nämnda ordning, enligt initierade källor). Snoddas beskrivs som en oerhört snäll person som

aldrig sa något ont om någon människa. Vad man grips av som läsare är det dubbelbottnade och flertydiga som händelserna kring Snoddas ofta exemplifierar. Snoddas lanseras som något äkta och oförställt. Han framställs t.o.m. som essensen av den svenska folksjälen. Han var folkfromheten personifierad. Han stod helt utanför syndaregistret, som den frisksportare och nykterist han var. Han var naturälskaren som trivdes bäst vid älven. Den rastlöste bohemen som lärde sig av luffare att leva billigt. Stora delar av svenska folket formligen älskade honom. Sima ger många uppseendeväckande exempel på detta. Alltifrån kvinnan som berättar hur Snoddas genom sin sång frälst hennes familj; hennes alkoholiserade man slutade dricka när han hörde Snoddas! I Kristianstad kysste tanter i persianpälshans folkvagn! Ryktet om Snoddas genuina vänlighet fick folk att föreslå en "Snoddasdag" och att man borde utse årets "Snoddas" i städer och samhällen! Samtidigt som människor skapar en bild av Snoddas som en oantastlig hjälte ägde en kommersialisering och exploatering av "äktheten", som närmast saknar motstycke, rum. Sima ger en mängd exempel på hur man försöker dra nytta av Snoddas namn: Snoddasskjortan, Snoddaskorv, Snoddaskola, en Snoddasutställning i Stockholm signerad Torsten Adenby, vilken visar sig till största delen bestå av "oäkta" prylar man köpt i sportaffärer dagarna innan. Boken avhandlar också ingående alla turer kring den stora mängd pengar som Aktiebolaget Haderian tjänade. Skattemyndigheterna fattade misstanke och fann att stora summor var oskattade. Adenby beskylldes för att ha lurat Snoddas, som krävdes på skatt. Men det var inte bara Adenby som beskylldes för att utnyttja Snoddas oförmåga att ta vara på sina intjänade pengar. Det var många som ville sko sig på de enorma framgångarna och moralen var inte så hög som den man i positiva ordalag tillskrev Snoddas.

Trots hysterin kring Snoddas förblev han en vanlig kille, enligt de flesta Sima talat med, vilket samtidigt bidrog till idolskapets styrka. Det paradoxala var att Snoddas, en person som verkade minst av allt rustad att stå emot idolskapets påtryckningar, ansågs klara detta just p.g.a. att han aldrig förändrades som person. Gösta var väldigt foglig och oppoffrande när det gällde att ge svenska folket Snoddas, men den Gösta Nordgren som Snoddas presenterade för svenska folket föreföll förbli relativt opåverkad genom alla år.

På 1960- och 70-talen planade intresset ut, av förklarliga skäl. Snoddas hade hela tiden rimmat illa med mycket av den musik som ansågs som modern och

"rätt", men det blev ännu tydligare allteftersom åren gick. "Att hylla Snoddas är både en demografisk, geografisk och generationsmässig fråga redan 1952", säger Sima, vilket verkar vara en rimlig iakttagelse. Av dem som besiktigar och kvalitetsstämplar musik (främst andra artister och intellektuella) fick han aldrig något erkännande. Han är helt enkelt "hötorgskonst". Men trots detta lyckades han även under dessa år behålla en publik för sin sång, även om det gick i vågor. En stor del av hans publik hade nu flyttat in på service- och ålderdomshem, där intresset fortfarande var starkt.

Det avslutande kapitlet "Slutakt" behandlar framförallt de sista åren fram till hans tragiska död i februari 1981, endast 54 år gammal. Hans fru, barn och halvbröder ger också sin bild av Gösta Snoddas Nordgren.

Trots att boken i grunden har en kronologisk uppläggning gör Sima flera gånger avsteg från denna kronologi. Boken blir därmed i långa stycken ganska osammanhängande, vilket jag tror bottnar i förf.s iver att berätta "hela" historien. En stor mängd inbördes olika berättelser och händelser fogas ihop, vilket gör att överblicken och helhetsintrycket bitvis går förlorat. I ett och samma kapitel kan växlingarna vara stora mellan olika tidpunkter och skeenden. Boken hade mått bra av att bantas ner ett antal sidor, framförallt de ingående beskrivningarna av Snoddas släktförhållanden och förfäder. Jonas Sima har i boken lyckats väva samman en levande biografi med en tidsepok och -anda som känns både trovärdig och påtaglig. Snoddas var på många sätt unik. En liknande masshysteri och idoldyrkan hade inte skådats tidigare, och knappast senare heller. Inte heller en så omfattande kommersialisering. Han var något av en tidig lantlig folkhemsvariant av dagens populärmusikaliska genombrott. Samtidigt personifierade nog Snoddas en kulturell karaktär och en "genuin" nationell identitet som höll på att gå förlorad för väldigt många människor i en föränderlig tid.

Jonas Bjälesjö, Lund

Kunskapsmål, teori, empiri. Föredrag vid en humanistisk forskarkurs i Uppsala. Anders Gustavsson (red.). Etnolore 17. Skrifter från Etnologiska institutionen, Uppsala universitet 1996. 207 s. ISBN 91-506-1185-2.

Kunskapsmål, teori, empiri är titeln på en antologi som lyckas samla upp och diskutera en rad frågor med hög